

VAHE 49

NGAAHI MAKETI

FOKOTU'UTU'U 'O E NGAahi KUPU

KUPU

1. Hingoa nounou.
2. 'UHINGA'i lea.
3. 'E ngofua ki he Minisita ke fokotu'u ha ngaahi maketi faka-Pule'anga.
4. Kau Ma'u Mafai ki he maketi.
5. Ngaahi tu'utu'uni.
6. Ngaue'aki.

Ngaahi Lao 10 'o e 1975, 14 'o e 1977, 37 'o e 1988, 46 'o e 1988.

KO HA LAO KAU KI HONO FOKOTU'U MO HONO PULE'I 'O E NGAahi
MAKETI

[30 'o Sanuali, 1976] Kamata'anga.

1. 'E ui 'a e Lao ni ko e Lao ki he Ngaahi Māketi. Hingoa nounou.
2. 'I he Lao ni tuku kehe 'o ka fiema'u ha me'a kehe ke 'ai ki ai:— 'UHINGA'i lea.
 "Ma'u mafai ki he māketi" 'oku 'uhinga ia ki he tokotaha pe ko kinautolu kuo fakanofu 'i he tu'utu'uni 'a e kupu 4 'o e Lao ni;
 "Minisitā" 'oku 'uhinga ia ki he Minisitā Ngoue, Vaotatā mo e Toutai;
 "fakatau'anga" 'e kau ai mo ha kenitini (canteen).

3. 'E ngofua ki he Minisitā ke fai ha fanongonongo 'o pulusi 'i he Kāsete ke:—

- (a) fokotu'u e ngaahi māketi fakapule'anga;*
- (b) tuhu'i pau 'a e 'elia mo e ngaahi fakangatangata 'o ia;
- (c) tuhu'i pau 'a e fa'ahinga 'o e ngaahi koloa 'e fakatau atu 'i ai.

4. (a) Ko hono pule'i mo hono tauhi 'o e ngaahi māketi fakapule'anga kuo pau ke pehē ni:— Kau ma'u mafai ki he maketi.

- (a) kuo pau ke taha pē 'a e ma'u mafai ki he māketi ki he ngaahi māketi fakapule'anga 'i Tongatapu; (*Fakatonuonu 'e he Lao 37 'o e 1988.*)

(b) Kuo pau ke 'i ai 'a e ma'u mafai ki he māketi 'e taha ki he

* Maketi Talamahu mo e Maketi Vuna (K.F. 171.);
Maketi Tuimatamoana (K. 155/88.)

ngaahi 'otu motu takitaha 'o Ha'apai, Vava'u mo 'Eua, ke fokotu'u 'o hangē mo 'i he taimi 'e fokotu'u ai e ngaahi māketi faka-Pule'anga.

(2) Ko e Ma'u Mafai ki he māketi takitaha kuo pau he 'ikai tokolahi hake 'i he toko 6 'a ia 'e fakanofu 'e he Minisitā mei he taimi ki he taimi, pea 'e pulusi honau hingoa mo/pe honau ngaahi lakanga 'i he Kāsete.* (*Fakatonutonu 'e he Lao 14 'o e 1977.*)

(3) Kuo pau ki he Minisitā 'i he'ene fakakaukau, ke ne ma'u 'a e mafai ke fakanofu ha ni'hi ki he Ma'u Mafai ki he māketi pea ke ne fakangata 'a honau ngaahi fakanofu.

(4) Kuo pau ki he Minisitā, 'i he'ene fakakaukau ke fakanofu 'a e Sea mo e Sekelitali 'o e Ma'u Mafai ki he māketi takitaha.

Ngaahi
tu'utu'uni.

5. 'E ngofua ki he Minisitā ke ne fa'u ha Ngaahi Tu'utu'uni kau ki he ngaahi taumu'a ko 'eni:—

- (a) tokanga'i 'a hono ngaue'aki 'o e ngaahi māketi fakapule'anga mo e ngaahi fale māketi pea ke tauhi 'a e maau, ta'ofi 'a e ngaahi fakamoveuveu, pea tauhi 'a e ma'a 'i ai pe ngaahi feitu'u ofi atu ki ai;
- (b) ta'ofi 'a hono fakatau atu 'o ha fa'ahinga kolua kuo tuhu'i pau 'i loto 'i ha 'elia kuo tuhu'i pau takatakai 'o ha māketi fakapule'anga, 'a ia 'oku 'ikai laka hake 'i he kilomita 'e 1.61 hono mama'o mei he ngatangata'anga 'o e māketi;
- (c) fokotu'u 'a e ngaahi totongi pau ki he ngaahi fakatau'anga, ngaahi totongi nō mo e ngaahi totongi fakangofua (tolls) pea mo e pa'anga 'oku tātaki 'i ai;
- (d) fakamahino 'a e ngaahi 'aho mo e ngaahi houa 'i he 'aho taki taha 'a ia 'e ngāue'aki ai e māketi fakapule'anga pea ke ta'ofi 'a hono fakatau atu mo hono fakatau mai 'o e ngaahi kolua 'i he ngaahi māketi fakapule'anga 'i ha ngaahi 'aho mo e ngaahi houa tuku kehe 'a ia kuo 'osi fakamahino'i;
- (e) fakamatala'i 'a e ngaahi mamafa, sikeili mo e ngaahi fua ke ngāue'aki 'i hono fakatau atu 'o ha kolua makehe, pea ke tokanga'i 'a hono ngāue'aki 'o ia;
- (f) 'a hono sivi 'o e kolua pe ngaahi me'a kau ki he me'a tokoni;
- (g) tokanga'i 'a e ngaahi fatongia mo e 'ulungāanga 'o e kau pule mo e kau faisivi kuo fokotu'u koe'uhi ko e taumu'a 'o e Lao ni;
- (h) fakakātoa, ki hono fakahoko 'a hono ngāue'aki 'a e ngaahi taumu'a 'o e Lao ni.

* Kuo fokotu'u ha kau Ma'u Mafai ki he Maketi ki Tongatapu mo Vava'u—Vakai K. 179/78.

6. Kuo pau ke ngāue'aki pē 'a e Lao ni ki he māketi faka- Ngaue'aki. pule'anga kuo fokotu'u 'i he tu'utu'uni 'a e kupu 4 'o 'eni pe 'i he ngaahi Tu'utu'uni ki he Maketi.

(*Fakatonuonu 'e he Lao 46 'o e 1988.*)